

Kapella konsertə hazırdır...

“ Səhnələrdə görünmək, tez-tez efira çıxmaq heç də sanatkarlıq meyarı sayılmaz. Olsun ki, populyarsan, böyük kütlə səni bir ifaçı kimi yaxından tanıyır, görür, amma bu, hələ əsl sənət demək deyil. Bir qayda olaraq, əsl sənətlə məşğul olanların, yüksək sənətə xidmət edənlərin əksəriyyəti geniş kütlə əbdadə tanımır. Səbəbi? Onlar böyük sənət əməlinin xidmətindədirlər, həm də özlərini sənətdə yox, sənəti özlərində sevirlər. Üstəlik, onların bu sakit, nəzərə çarpmayan sənət sevdasının nəticəsi ümummilli mədəniyyətin səviyyə göstəricisi sayılır

Söhbət Azərbaycan Dövlət Xor Kapellasından gedir. Elə kapellanın bədii rəhbəri və dirijoru, Respublikanın Xalq artisti **Gülbacı İmanova** ilə söhbətimizdə də bu fikirlər ana xətt kimi keçir.

“ Gülbacı Əlakbar qızı İmanova 1975-ci ildə A.Zeynallı adına Bakı Musiqi Məktəbinin “xor dirijoru” sinifini, 1980-ci ildə “Ü.Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirib. Hələ tələbə iken bir müddət Dövlət Xor Kapellasında solist işləyib. 1980-1996-cı illərdə A.Zeynallı adına Musiqi Kollecinə xor fənlərindən dars deyib. 1989-cu ildən konservatoriyanın nəzdindəki Şövkət Məmmədova adına opera studiyasının baş xormeysteri olub. 1996-cı ildən Dövlət Xor Kapellasının bədii rəhbəri və baş dirijorudur. Respublikanın Xalq Artisti, Bakı Musiqi Akademiyasında dirijorluq kafedrasının müdiri, professorudur.

– Gülbacı xanım, gələcək Dövlət Xor Kapellasının 50 yaş tamam olur. Amma nədənsə adama elə gəlir ki, onun tarixi daha qədimdir.

– Həqiqətən də, bir vaxtlar, təxminən ötən əsrin yirminci illərində Üzeyir Hacıbəyli xor kapellası yaratmışdı. Ozu da çox böyük bir kollektiv idi. Məsələn, mən o dövrün fotosəkillərinə baxanda təxminən 120 nəfəri saya bilirdim. Amma həmin kollektiv çox yaşaya bilmədi. Hərçənd 1937-ci ildə “Koroğlu” operası tamaşaya qoyulanda əsərdə xor üçün xeyli musiqi partiyası yazılmışdı və həmin ifa çox möhtəşəm idi. Lakin müharibə vaxtı həmin xor dağıldı, müharibədən sonra Üzeyir bəy yenidən xor yaratmağa cəhd göstərdi, heyf ki, ömrü vafə etmədi və bu iş yarımçıq qaldı. Yalnız 1966-cı ildə Dövlət Xor Kapellası yaradıldı və o vaxtdan bu günədək fəaliyyətdədir.

– Əslində bizdə çoxsəsli oxuma ənənəsi zəifdir, bəlkə buna görə xor yaratmaq və onu yaşatmaq bu qədər çətin olub...

– Elədir, Azərbaycanda yalnız Cənub zonasında xorla məhni oxuma ənənəsi var, amma bu da yalnız məhninin nəqaratına aiddir. Bir də marsiyə oxunanda yaygınlıq edilir. Avropada isə klassik musiqinin tamamilə kilsə musiqisi üzərində qurulub. Təsəvvür edin, bu gün, XXI əsrdə dünyadakı peşakar xorların repertuarında, o cümlə-

dan bizim kapellanın repertuarında hələ İntibah dövründə xor üçün yazılmış əsərlər var.

– Söhbətimizə başlamazdan əvvəl bir fikir söyləyiniz ki, xoru yaratmaq bir çətinlikdirsə, onu saxlamaq ikiqat çətinidir. Bu fakt bir qədər açıqlayardınız.

– Xorda oxumaq solo oxumaqdan qat-qat çətinidir. Mən həmişə uşaqlara da deyirəm ki, əgər orkestrdə hansısa alət düz çalmasa, onun səhvini yalnız musiqiçilər tutacaq, xorda kimsə xaric oxusa, – bunu bütün dinləyicilər eşidəcək. Çünki xorda bütün səslər harmonik səslənə bilər, xorun hər bir solisti öz yoldaşlarının səsinə eşitməlidir, səslər haçalanmamalıdır. Unison səslənişə nail olmaq üçün isə çox işləmək, məşq etmək lazımdır. Bir mühüm məqam da psixoloji duyumdur. Təsəvvür edin, hansısa əsər ifa olunursa, bütün xor – 60 nəfər onu eyni cür hiss etməlidir. Məhəbbətdən oxuyuruqsa, hər kəsin səsində məhəbbət hiss olunmalıdır, ya da əsər rekvieydirsə hamı kədərli olmalıdır. Digər tərəfdən, Verdinin əsərlərindəki sevgi bir bəşqədir, Debüssidə tamamilə fərqlidir.

“ Azərbaycan Dövlət Xor Kapellasının repertuarı da çox zəngin və müxtəlifdir. Bizim repertuarımızda Azərbaycan xalq mahnıları, muğamlar, bizim bəstəkarların əsərləri, caz musiqisi, qədim dövr Avropa və rus əsərləri, klassik və avangard bəstəkarların əsərləri daxildir. Kapellanın solistləri həm də intellektual səviyyəsi yüksək olan ifaçılardır. Biz hansısa bəstəkarın əsərini məşq etməyə başlamazdan əvvəl onların hər birinə həmin əsərin məzmununu, özünü, bütün yaradıcılığı barədə məlumat veririk. Xarici dildə olan mətnlərin sətri tərcüməsi paylanılır ki, ifaçı nəyi əzbərləyib oxuduğunu anlasın.

– Təsəvvür etmək olar ki, sizin işiniz nə qədər çətinidir. Bu qədər yaradıcı insanın fəaliyyətini idarə etmək, onları eyni lada kökləmək doğrudan da qəliz məsələdir.

– Hər vokalçı xor solisti olmağı bacarmır. Məsələn, tələbə, ya da konservatoriyanın mazuunu kapellaya gəlir: onun əsl xor solisti kimi

olaraq yetişməsinə azı, 5-6 il lazımdır. Bazıları isə bir neçə aydan sonra boynuna alır ki, xor mənlük deyil, bacarımıram, uzaqlaşır.

– **Bela çıxır ki, xor yaxşı vokalçı kimi yetişmək üçün məktəbdir.**

– Bela demək olar. Mən fikir vermişəm, sənətə xorun solisti kimi başlayan, sonra teatrlarda solist kimi fəaliyyətə keçən vokalçılar daha çox uğur qazanırlar. Xalq artisti Əvəz Abdullayevi yaqın ki, tanıyırsınız. Bu gün Əvəz çox tələb olunan vokalçılardandır. Avropa opera səhnələrində müntəzəm çıxış edir. Əvəz Dövlət Xor Kapellasının yetirməsidir, birinci kursdan bizdə solist olub. Bir dəfə hansısa Avropa teatrının tamaşasında ansambl ilə – seksteddə oxumaq lazım gəlir. Tamaşadan sonra dirijor Əvəzi tərifləyərək onun takca solo yox, həm də kollektivlə yaxşı ifa etdiyini vurğulayıb. Əvəz Abdullayev də bildirib ki, o, kapella məktəbini keçib.

– **Gülbacı xanım, üzünüza demək olmasın, bizim Dövlət Xor Kapellasındakı intizam, qayda-qanun mədəniyyət cəhətinə də çox məşhurdur.**

– Biz öz işimizi görürük. Məşhur bəstəkar Fərəc Qarayev deyir ki, Azərbaycan Dövlət Xor Kapellası Avropa kapellası səviyyəsindədir. Ennio Morrikonenin Bakı konsertindən əvvəl həmin konsertin xormeyster-dirijoru Bakıya gəlmişdi ki, bizim kapella ilə məşq edib onu konserta hazırladırsınız. Birinci məşqdən sonra axşam məşqini təxirə saldı. Ertesi gün də səhər məşqə gələndə heç salona keçmədi dedi ki, məşqə ehtiyac yoxdur, kapella konserta tam hazırdır.

– **Bəzən kapellanın solistləri deyirlər ki, Gülbacı xanım, niyə bizi heç tərifləmirsiniz? Cavab verim ki, biz öz işimizi yaxşı görməyə borcluuyq, əgər mən sizi tərifləsəm, sonra heç kim tərifləməyəcək!**

– **Haqlısınız. Amma kollektiv vokal ifaçılığı ananəsi demək olar ki, olmayan şərq ölkəsində xor kapellasını yaradıb-yaşatmaq, onu Avropa səviyyəsinə çatdırmaq haqqatən tərifləyici haldır. Yaqın ki, xarici ölkələrdə çıxış edirsiniz. Oralarda necə, Azərbaycanından belə bir mükəmməl xor kollektivinin çıxışı ilə rastlaşanda sizi necə qarşılayırlar?**

– Əslində xor kapellasının tam heyətdə səfərə çıxması bəhə başa gəlir deyə, qastrola tez-tez çıxıb bilərik. Amma festivallarda olarkən dəfələrlə kimlərləşə aramızda belə bir dialoq olub. Hansı millətdəsiniz? – Azərbaycanlıyam. Bəlkə qarışıqınız var? – Yox.

– Haranı bitirmisiniz? – Bakı konservatoriyasını. – Bas solistləriniz? – Həmişə Bakıda təhsil alıb. Hətta bir dəfə Rusiyada festivalda olanda bizim çıxışımızdan sonra Vladimir xor teatrının dirijoru mənə yaxınlaşıb belə bir etiraf etdi: "Düzü, əvvəlcə fikirləşdim ki, yaraşıqlı qadının rəhbərlik etdiyi xor heç nə bacarmaz. Amma indi mən öz fikrimdən dəşindim. Siz neyləyirsiniz ki, sizin kapellanın səslənişi, ifası bu qədər mükəmməl və qulağayatımlıdır". Həmişəki cavabımı verdim: "Biz işləyirik".

– **Bas Azərbaycan dinləyicisinin bizim Dövlət Xor Kapellasının çıxışlarına münasibəti necədir?**

– Bir dəfə bizim konserta gələn şəxs daimi tamaşaçımıza çevrildi. Na qədər qaribə görünsə də, sovet dövrü ilə müqayisədə bu gün xor kapellasının çıxışlarına marağ böyükdür. Elə mənim xorda

oxuduğum illərdə öz aramızda belə bir zərəfat edardıq ki, çıxış edir – xor, dinləyir – kvartet. Yəni xor konsertlərinə o qədər də marağ yox idi. Amma indi, aylanca, asuda vaxt keçirmək seçiminin bol olduğu zamanda Azərbaycan musiqisəvərinin klassik musiqiyə diqqəti bizi sevindirir. Yağın ki, repertuarımızın zənginliyi, Azərbaycan musiqisi-nə yer verməyimiz də az rol oynamır.

– **Nadansa, bizim bəstəkarların xor musiqisi janrında yaradıcılığı yada salanda bir neçə oratoriya və kantatadan başqa əsərin adını çəkmək olmur. Bir zamanlar Üzeyir bəydan başlamış bütün böyük bəstəkarlarımız xalq mahnılarını xor üçün işləyirdilər. Bu gözəl anəmə necə, davam edirmi?**

– Bilirsiniz, çoxsaslı xor üçün əsər yazmaq bəlkə də bəstəkarlıqda ən çətin işdir. Əslində xor üçün əsər elə kapellada "bəstələnməlidir". Tutaq ki, bir bəstəkar biza əsər gətirir, birlikdə düzəliş edirik. Deyirəm ki, buranı sil, oxunmayacaq, bura dəyişiklik et... Təəssüf ki, xor üçün ən gözəl əsərlər yazmış bəstəkarlar ötan illərin sənətkarlarıdır. İndi xor üçün həcmli əsərlər az bəstələnir. Muğam festivalının bağlanması zamanı ABŞ-da yaşayan gənc bəstəkar Ruslan Ağababəyevin "Heydərbəba" kantatasını ilk dəfə ifa etdik. Əsəri hazırladığımız müddətdə vaxt fərqi nə baxmayaraq, müəllif ilə internet, skayp vasitəsilə xeyli yazışdıq, çalışdıq.

– **O ki qaldı xalq mahnılarının xor üçün işləmələrinə, təəs-süf ki, bu gün bəstəkarlarımız bu işlə məşğul olmur.**

– **Bas bu gün xor sənəti Azərbaycanda necə inkişaf edir? Zəman yetişib bugünkü nasil səhnədən gedəndə yerini kimlərə verəcək?**

– Ötən əsrin doxsanıncı illərinin əvvəllərində baş verən məlum hadisələr səbəbindən kapella demək olar ki, dağılmışdır. Əksəriyyəti başqa millətlərdən olan solistlər Azərbaycandan tərk etmişdilər. Digər tərəfdən, məaş çox aşağı idi, konsertlər yox idi. Amma biz tab gətirdik, kollektiv dirçəlttik, repertuar qaydaya saldıq, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin sərəncamı ilə məvacibimiz artdı, bir sözlə, bəhrədən çıxırdı. O ki qaldı gələcəyə, mən buna nikbin baxıram. Neçə ildir ki, respublika üzrə musiqi məktəblərinin xor kollektivlərinin müsabiqəsi keçirilir. Mən bu müsabiqənin münisiflər heyətinin sədriyəm. Əgər birinci il ölkə üzrə cəmi 92 xorun ifasını dinləmişdiksə, sonuncu dəfə 172 xor yarışa qatıldı. Xalqımız çox istedadlı xalqdır. Musiqi məktəblərinin şagirdləri xorda çox həvəslə oxuyurlar. Konsertdən sonra xormeystərlərə bir növ ustad dərsi keçirəm. Görürəm ki, ildən-ilə xorların səviyyəsi artır. Bu, məni çox sevindirir. Ümumiyyətlə, hər bir ölkənin mədəniyyət aləminin səviyyəsi oradakı xorların səviyyəsi ilə ölçülür. Əgər xor, yəni ən kütləvi sənət kollektiviyi yüksək səviyyədədirsə, deməli, həmin ölkənin mədəni səviyyəsi yüksəkdir. ♦

Gülçahan Mirməmməd